

Veřejné zakázky nově: další výdaje pro stát, úředníci z obliga

NOVÁ PRAVIDLA NEJEN PRO UCHAZEČE. Připravovaná novela zákona o veřejných zakázkách bude znamenat například zvýšení objemu práce pro ÚOHS nebo zrušení možnosti podávání podnětů pro uchazeče. Zodpovědnost úředníků, kteří zakázky zadávají, ale nikdo neřeší.

Tomáš Hülle
tomas.hulle@economia.cz

Připravovaná novela zákona o veřejných zakázkách (ZVZ), která mění podstatným způsobem stávající pravidla, má mnoho příznivců na straně odborníků i podnikatelů. Přesto však obsahuje několik zásadních problematických bodů. Právníci například upozorňují na fakt, že se spoléhá na mechanismy, které sice mají dobrý úmysl, ale v praxi nefungují.

„Exemplárním příkladem toho je například řešení bid riggingu, (domluva uchazečů o veřejnou zakázku na společném postupu- pozn.red.). Podle návrhu ministra Jankovského by měl každý, kdo se jej dopustí, automaticky skončit na blacklistu. Následně by se po nějakou dobu nemohl ucházet o žádné další veřejné zakázky. To je sice krásné řešení, ale má jednu vadu – takový blacklist již nějakou dobu máme, ale nachází se na něm jen jediná společnost,“ říká Martin Nedelka, partner kanceláře Schönherr.

Návrh novely společně připravují ministerstvo pro místní rozvoj, Platforma pro transparentní veřejné zakázky a NERV. „Část, kterou připravilo ministerstvo, byla publikována v únoru a jednotlivá připomínková místa mají stanovený termín na dnešek,“ popisuje průběh připomínkování Daniel Weinhold, předseda expertní skupiny Platformy a partner Weinhold Legal. Následně by mělo dojít k vypořádání připomínek. Těch bylo při předchozí novele více než 700.

Novela by mohla vstoupit v účinnost 1. 2. 2012. Jak ale namítá Weinhold, řada změn z různých zdrojů je v tuto chvíli nedotažená. Některé způsobují problémy s výkladem nebo s praktickým využitím anebo se jedná naopak o nevhodné vypuštění celých institutů. „Například nahrazení všech ekonomických a finančních kvalifikačních kritérií pouhým čestným prohlášením považují za spíše škodlivý,“ říká.

ÚOHS bude mít více práce

Podle Kamila Jankovského, ministra pro místní rozvoj, bylo klíčové upravit povinnosti vedoucí k vyšší transparentnosti. Konkrétně jde například o zavedení povinnosti uveřejňovat smlouvy a konečné ceny nebo odůvodňovat kvalifikační kritéria. To by mělo omezit účelové nastavení zakázového řízení ze strany zadavatelů. V souvislosti s tím považujeme za zásadní spuštění systému elektronických tržišť a větší propagaci elektronických nástrojů pro zadávání veřejných zakázek.

Jednou z novinek je i omezení podávat podněty (tj. stížnosti) na ÚOHS pro uchazeče, kteří mají všichni právo podat návrh a námítky. S těmi je ale spojeno složení finanční kauce. Ta je vratná do 30 dnů od rozhodnutí úřadu, pokud není návrh zamítnut. Pohybuje se v rozmezí 50 tisíc až 2 miliony korun.

„Podnět firmy ucházející se o zakázku může poukazovat na porušení zákona a být tak zcela legitimní, a ÚOHS se tím vůbec nebude zabývat,“ popisuje možný budoucí problém Nedelka. Naráží tím na skutečnost, že mnoha uchazečům se nebude chtít platit kauci, a tak nebude nikdo, kdo by na porušení zákona poukázal. Uchazeči jsou přitom chápáni jako

“
Úředníci v praxi nenesou za špatná rozhodnutí odpovědnost.

Robert Pergl
Dáňa, Pergl & Partneři

nejpodstatnější zdroj informací o řízeních, protože mají nejlepší přístup ke všem informacím. „V praxi to navíc může dospět k tomu, že návrh bude podávat spřátelená nebo účelově založená společnost. Tím pádem stejně bude možné podat podnět, kterým se ÚOHS bude muset zabývat,“ dodává.

Další z novinek je snížení limitů pro zakázky malého rozsahu. U těch bude mít kontrolní pravomoc ÚOHS. „Pro ÚOHS to bude znamenat obrovský nárůst práce. Bohužel to ale nezajistí vyšší míru transparentnosti. Dojde pouze k posunutí limitů a všechna pravidla a omezení zákona budou dopadat i na milionové stavební práce. To je v podstatě i úprava fasády na některé ze státních budov,“ zdůrazňuje Nedelka.

Nová úprava by podle něj měla pouze zkomplikovat účelové rozdělování. V praxi to znamená, že namísto rozdělení na zakázky například o výši 5 milionů korun bude nutné nově rozdělovat zakázky na objemy menší než jeden milion korun. A to bude pouze o něco obtížnější, než tomu bylo doposud. „Snížení limitů na jeden milion je obsaženo v programovém prohlášení vlády, ministerstvo obdrželo mnoho návrhů na snížení limitů, z nichž některé navrhovaly i limit 300 tisíc korun. Hranice milion korun je kompromisem, který bude předmětem dalšího vyjednávání v rámci vypořádání připomínek,“ vysvětluje záměr tisková mluvčí ministerstva pro místní rozvoj Jana Jabůrková.

Bez služebního zákona změny nenastanou

Možné problémy novely ale nejsou spjaté pouze s novou úpravou obsaženou v zákonu o veřejných zakázkách. Praxi stále schází dlouho odkládaná úprava služebního zákona, který stále není účinným a zřejmě ještě nějakou dobu nebude.

„Současný stav umožňuje vyvíjet na úředníky politický tlak, dosadit prakticky po každých volbách na potřebná místa vhodné a nevhodné úředníky propustit nebo přeřadit,“ popisuje současnou praxi Robert Pergl, partner Dáňa, Pergl & Partneři.

Zadávání veřejných zakázek

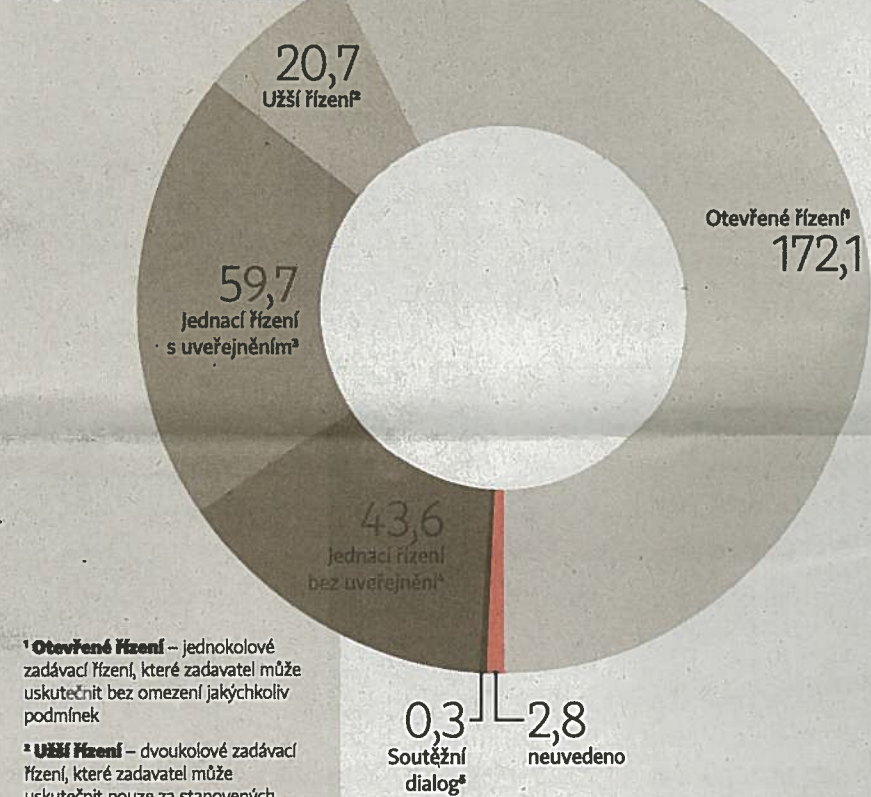
Nejvýznamnější oblasti, kterých se novela dotkne

- ☑ Snížení limitů pro zadávání zakázek malého rozsahu na 1 milion korun
- ☑ Povinnost zrušit zadávací řízení, pokud obdrží zadavatel méně než tři nabídky
- ☑ Zrušení ekonomických a finančních kvalifikačních předpokladů
- ☑ Princip veřejnosti pro veškeré informace/dokumenty (např. smlouva na zakázku a v ní obsažená cena)
- ☑ Zrušení možnosti pro uchazeče o VZ podávat podnět k ÚOHS (budou podávat námítky spojené s povinností platit kauci)
- ☑ Zdvoujnásobení limitů některých pokut ukládaných ÚOHS

Veřejné zakázky v roce 2009
(údaje za rok 2010 dosud nejsou k dispozici)

Celkem vyhlášené
299,3
MILIARDY KČ

Zakázky podle druhu zadávacího řízení (údaje v miliardách; za rok 2009)

* **Otevřené řízení** – jednokolové zadávací řízení, které zadavatel může uskutečnit bez omezení jakýchkoliv podmínek

* **Užší řízení** – dvoukolové zadávací řízení, které zadavatel může uskutečnit pouze za stanovených podmínek

* **Jednací řízení s uveřejněním** – méně formální druh zadávacího řízení, které zadavatel může uskutečnit pouze za stanovených podmínek

* **Jednací řízení bez uveřejnění** – nejméně formální druh zadávacího řízení, které zadavatelé umožňují oslovit i pouze jediného dodavatele; zadavatel může tato zadávací řízení uskutečnit pouze při splnění striktně definovaných podmínek

* **Soutěžní dialog** – zvláštní druh zadávacího řízení, v jehož rámci zadavatel nejprve na základě návrhu zájemců přesně specifikuje svůj požadavek a následně mezi uchazeči vybere nejvhodnější nabídku

ZDROJ: SCHÖNHERR, WEINHOLD LEGAL, MMR

Ten ale zároveň zdůrazňuje, že je zcela nepřijatelné, aby za chyby úředníků z důvodů nedostatečné odbornosti nebo i úmyslného ovlivnění odpovídal a platil pokuty příslušný úřad. Tak tomu bylo doposud. Podle Lidových novin v letech 2007–2010 zaplatil takto stát na pokutách kvůli úředním pochybením 120 milionů korun v oficiálních řízeních. Tato řízení se však netýkala výlučně pochybení v řízeních o veřejné zakázky. Odpovědné instituce byly z této sumy schopné vymoci pouze jeden tisíc korun. Tyto statistiky však ministerstvo financí nebylo schopno potvrdit.

„Úředníci v praxi nenesou za špatná rozhodnutí odpovědnost,“ říká Pergl. Podle něj se právě tento fakt projevuje u veřejných zakázek. Ty jsou totiž zadávány úředníky bez reálné vymahatelné odpovědnosti.

Anketa

Domníváte se, že současná podoba návrhu novely zákona o veřejných zakázkách (ZVZ) jde ve své úpravě dostatečně daleko?

Kamil Jankovský
MINISTR PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR
Ano, navrhovaná novela je z pohledu zákona o veřejných zakázkách velmi ambiciózní

a představuje několik zásadních změn. Je však nutno dodat, že k celkovému zlepšení situace je potřeba upravit i další zákonné normy dotýkající se investičního procesu. Zákon o veřejných zakázkách řeší výhradně samotný proces zadávání a vyhodnocení, celá řada negativních rysů spojených s veřejnými zakázkami však spadá do jiných částí právního řádu, například pod zákon o finanční kontrole, zákon o střetu zájmů atd.

Tomáš Machůrek
PARTNER MT LEGAL
Transparentnost bude něco stát; možná víc, než by rozpočtová odpovědnost očekávala. Celý proces zadávání veřejných

zakázek se navíc značně prodlouží a lze očekávat i komplikace při čerpání evropských dotací. Tyto obavy plynou zejména z povinnosti předběžně oznamovat všechny veřejné zakázky měsíc před zahájením zadávání, snížení limitů pro všechny druhy zakázek na 1 mil. Kč či povinnosti zadavatele zrušit zadávací řízení, pokud by k hodnocení zůstaly méně než tři nabídky. Naopak za dobré je možné považovat úpravu lhůt a jejich počítání, zjednodušení procesu zadávání víceprací či zrušení zneužívaného losování.

Petr Rafaj
PŘEDSEDA ÚOHS
Novelizace obsahuje řadu návrhů poměrně „vzdálených“ od současné praxe, např. povinné předběžné oznámení,

zrušení ekonomických kvalifikačních předpokladů či povinnost zrušit zadávací řízení, pokud zbývají k hodnocení méně než tři nabídky. Vedle zvýšení transparentnosti je tak třeba počítat i s prodloužením zadávacích řízení a zvýšením administrativních nákladů. Z pohledu ÚOHS je neproblematičtější snížení limitů pro veřejné zakázky malého rozsahu, které přinese značný nárůst projednávaných případů, což přináší nutnost personálního posílení a zvýšení rozpočtu Úřadu.

Dan Ťok
GENERÁLNÍ ŘEDITEL SKANSKA
Současná podoba návrhu novely ZVZ je velmi dobrým kompromisem. Platforma pro

transparentní veřejné zakázky navrhovala další úpravy, které by mohly vést ještě k vyšší míře transparentnosti, ale chápeme, že ne všechny naše návrhy byly realizovatelné v této rozsáhlé novele. Já jsem s podobou zákona spokojen a myslím, že je potřeba ocenit tým pana ministra Jankovského za dobře odvedenou práci. Teď ještě musíme doufat a také hřdat, aby dobře míněné poslance návrhy v druhém čtení zákona v Parlamentu ČR nezměnily některé zásadní vylepšení zákona v typickou českou bramboračku.